

Newsletter-ul este elaborat în baza emisiunii radiofonice din 23 martie 2013, realizate de Asociația pentru Politică Externă (APE) în comun cu Friedrich-Ebert-Stiftung (FES). Emisiunea este difuzată de postul public Radio Moldova și de Radio Vocea Basarabiei. Emisiunea este parte a proiectului FES și APE „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN BILUNAR • 23 MARTIE 2013 • NR.1 (86)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

TEMELE EMISIUNII:

1. După runda de negocieri pe Acordul de Asociere din martie vor urma consultări telefonice pentru definitivarea unor detalii. Summitul de la Vilnius are șanse să fie un succes pentru R.Moldova, chiar dacă Acordul de Asociere nu va fi parafat.
2. Moldova – încotro? Un editorial semnat de directorul executiv al Asociației pentru Politică Externă, Victor Chirilă.
3. Raportul de progres al Politicii Europene de Vecinătate, prezentat la Bruxelles de Stefan Fule, iar la Chișinău – de Dirk Schuebel. Reacții ale reprezentanților partidelor din Parlamentul Republicii Moldova.

Asociația pentru Politică Externă, împreună cu Friedrich-Ebert-Stiftung, vă invită la un ciclu de emisiuni consacrate politicii externe a Republicii Moldova și subiectelor de integrare europeană. Anul 2013 a început cu o serie de evenimente externe importante pentru Republica Moldova.

Partenerii occidentali au trimis numeroase semnale de încurajare a parcursului european și a continuării unei guvernări democratice în Republica Moldova, în pofida crizei politice declanșate de la începutul anului, care a dus mai întâi la ieșirea Partidului Liberal Democrat, al lui Vlad Filat, din Acordul de constituire a Alianței pentru Integrare Europeană, iar apoi la debarcarea Guvernului prin votul opoziției comuniste și cel al Partidului Democrat, condus de Marian Lupu.

Au urmat un șir de vizite importante ale unor oficiali europeni la Chișinău, printre cele mai semnificative fiind vizita comună a miniștrilor de Externe ai Poloniei, Suediei și Marii Britanii, apoi vizita ministrului de Externe al Lituaniei și cea a șefului diplomației ceh. Mesajul comun al oficialilor europeni a fost nevoia de depășire a crizei politice, de consolidare a celor trei partide din coaliția democratică și de continuare a reformelor și a parcursului european al Republicii Moldova.

În același timp, liderii partidelor din coaliția de guvernare au mers și ei în mai multe vizite la Bruxelles, unde au avut întâlniri cu oficialii europeni.

Tot de la începutul anului au avut loc două runde de negocieri pe marginea Acordului de asociere și a Acordului de liber schimb cu UE. După cum se anunța anterior, runda desfășurată în săptămâna 11-15 martie la Bruxelles ar fi trebuit să fie ultima, în cadrul căreia să se pună la punct ultimele detalii ale celor două documente. La revenirea de la aceste negocieri premierul Vlad Filat a anunțat însă că vor mai avea loc câteva runde de discuții telefonice și teleconferințe pentru a pune la punct unele aspecte care nu au fost finalizate, aspecte ce țin în special de partea economică.

În cadrul prezentării raportului Comisiei Europene pe marginea Politicii Europene de Vecinătate, comisarul european Stefan Fule a declarat miercuri, 20 martie, la Bruxelles, că incertitudinea politică actuală de la Chișinău a trezit îngrijorări în ceea ce privește durabilitatea eforturilor de integrare europeană a Republicii Moldova.

Iar raportorul pe Acordul de Asociere cu Republica Moldova din Parlamentul European, deputatul britanic Graham Watson, a menționat că „este puțin probabil ca Moldova să fie în situația de a semna acordurile cu UE la summitul de la Vilnius din noiembrie”. „Partidele politice, a subliniat europarlamentarul, trebuie să-și concentreze atenția în mod prioritar asupra constituirii unei noi coaliții de guvernare”.

Summitul de la Vilnius are șanse să fie un succes pentru R.Moldova, chiar dacă Acordul de Asociere nu va fi parafat

Cea de a doua rundă din acest an a negocierilor pe Acordul de asociere și Acordul de liber schimb, care a avut loc în intervalul 11-15 martie, se anunța ca fiind ultima înaintea summitului Parteneriatului Estic de la Vilnius din luna noiembrie. Anul trecut se vorbea chiar despre faptul că în cadrul acestui summit cele două documente ar putea fi semnate. Însă la începutul anului autoritățile au declarat că din cauza procedurilor tehnice complexe pe care trebuie să le parcurgă acordurile în Comisia Europeană, documentele vor fi doar parafate la Vilnius.

Acum, atât oficialii europeni, cât și cei de la Chișinău spun că ar mai dura câteva săptămâni sau chiar luni până la finalizarea negocierilor. Acordurile, care au peste 1300 de pagini, trebuie să intre în procedura de traducere în cele 23 de limbi oficiale ale UE și apoi să treacă expertiza juridică. Iar aceste proceduri nu au cum să se încheie până în luna noiembrie.

Revenit de la Bruxelles, premierul Vlad Filat a anunțat că vor mai avea loc alte câteva runde de discuții telefonice și teleconferințe pentru a pune la punct unele aspecte ale Acordului de liber schimb, aspecte ce țin în special de agricultură.

Un grup de experți europeni au evaluat, în perioada 18 februarie-15 martie, îndeplinirea de către Republica Moldova a etapei a doua a Planului de acțiuni pentru liberalizarea regimului de vize. În mare, experții au evaluat ca fiind îndeplinite angajamentele asumate de Chișinău, chiar dacă sunt și unele rezerve ne semnificative, a declarat șeful Delegației Uniunii Europene la Chișinău, Dirk Schuebel.

■ **Vlad Filat:** Negociatorii Republicii Moldova au finalizat negocierile la faza de rundă de negocieri. După această etapă urmează ca în cadrul convorbirilor telefonice, dar și în cadrul conferințelor video, să fie finalizate problemele rămase care țin de terminologie și vizează aspectul juridic. Ce ține de Acordul de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător, nu am finalizat discuțiile în ceea ce ține de domeniul agricol. Aparent, nu va fi necesar să fie organizată o nouă rundă, iar în luna iunie vom putea finaliza negocierile și în cadrul acestui acord.

Deci, prima etapă pe care trebuie să o depășim este finalizarea negocierilor. Acest moment este foarte aproape și v-am dat argumente în acest sens. După ce va fi finalizată etapa de negocieri, urmează ca aceste documente – mă refer la Acordul de Liber Schimb și Acordul de Asociere – să fie parafate. După care, urmează o nouă procedură legală – traducerea și verificarea foarte strictă a tot ce ține de aspectul legal al acestor documente. Și doar după asta, în coordonare cu țările membre UE, acest document va fi semnat.

Pentru mine personal, pentru Guvernul Republicii Moldova, este

important ca aceste etape să fie parcurse responsabil, negocierile să fie organizate în așa manieră încât Republica Moldova să obțină condiții foarte bune în implementarea Acordului de Liber Schimb și, desigur, perspectivă în relațiile noastre politice cu Uniunea Europeană, semnând Acordul de Asociere. Republica Moldova, către summitul Parteneriatului Estic de la Vilnius, are toate șansele să vină cu un succes care nu va fi al unui partid politic sau al unui lider politic, dar care urmează a fi al Republicii Moldova.

■ **Lina Grău:** Președintele Nicolae Timofti a declarat într-un interviu pentru un post privat de televiziune că Acordul de Asociere și Acordul de Liber Schimb cu UE nu vor fi nici semnate, nici parafate la summitul de la Vilnius.

■ **Nicolae Timofti:** N-o să fie semnat acel act final cum era preconizat în toamnă, dar va fi probabil la începutul anului viitor: acest lucru este legat de aspectul tehnic, pentru că e un volum de lucru foarte mare, legat de traducerea actelor în 23 de limbi ale UE și cei din Comisia Europeană au calculat că nu vor reuși să fie îndeplinit acest lucru de traducere.

■ **Lina Grău:** Cu toate acestea, șeful Delegației Comisiei Europene la Chișinău, Dirk Schuebel, spune că summitul de la Vilnius al Parteneriatului Estic are toate ingredientele pentru a fi un succes pentru Republica Moldova.

■ **Dirk Schuebel:** Am finalizat procesul de negocieri cu o viteză record – nicio altă țară nu a reușit să desfășoare negocierile într-o perioadă atât de scurtă. Pot să vă spun la sigur că summitul de la Vilnius va fi într-adevăr un succes pentru Republica Moldova. Acest Acord pe care suntem pe cale de a-l semna, inclusiv și Acordul de Liber Schimb, este cel mai ambițios acord pe care Uniunea Europeană vreodată l-a semnat. Acesta va oferi posibilități unice pentru economia Republicii Moldova, pentru ca aceasta să se includă în cea mare piață unică – piața europeană.

Colegii europeni care au participat la misiune au fost impresionați de faptul cum au fost pregătiți colegii din Republica Moldova. Chiar și vizitele spontane care au fost anunțate cu o zi înaintea au fost aranjate. Deci, cred că aveți foarte multe motive pentru optimism în ceea ce privește viitorul și summitul de la Vilnius.

Editorial

Puterea și opoziția din Republica Moldova au opinii opuse în ceea ce privește cursul strategic al țării – problemă care rămâne la fel de acută pe parcursul ultimilor 20 de ani de independență. *“Moldova – încotro?”* este și titlul editorialului de astăzi semnat de directorul executiv al Asociației pentru Politică Externă, Victor Chirilă.

Victor Chirilă: Moldova – încotro?

Timp de două decenii ne întrebăm: Moldova încotro?

Timp de două decenii, răspunsul fuge de noi ca Fata Morgana în pustii Saharei. Timp de două decenii, Moldova se zburcă între a fi și a nu fi. Timp de două decenii, Moldova pendulează buimăcită între Vest și Est. Timp de două decenii, alegem între democrație și oligarhie, prosperitate și sărăcie, între un stat modern și altul falimentar, uitat la marginea civilizației europene.

Timp de două decenii, alergăm să prindem trenul istoriei. Timp de două decenii, hoinărim fără rost în labirintul tranziției spre nicăieri. Timp de două decenii, așteptăm că cineva ne va lua la întreținere ca pe niște copii orfani. Timp de două decenii, ne construim viitorul visând la trecut.

Timp de două decenii, tânjim după o viață ieftină. Timp de două decenii, ne vindem destinul pentru o pâine de 16 copeici, cârnaț de trei ruble și gaz la preț redus. Timp de două decenii, ne alegem cu circ, dar fără pâine. Timp de două decenii, ne luăm lumea în cap în căutarea unui trai decent.

Timp de două decenii, muncim la străini pentru a ne hrăni acasă. Timp de două decenii, în loc să mergem înainte, am ales să virăm la stânga, mergând îndărăt. Timp de două decenii, copleșiți de probleme băgăm capul în nisip, uitând că spatele ne este dezgolit. Timp de două decenii, ne alinăm că putea fi și mai rău. Timp de două decenii, binele se lasă așteptat, iar răul ne suflă mereu în ceafă.

După două decenii, Moldova este din nou în fața eternei sale dileme, încotro? După două decenii, avem rara ocazie să rupem cercul vicios al interminabilei noastre tranziții fără destinație. După două decenii, Europa este cu ochii pe noi. După două decenii, pentru prima dată, nu mai suntem singuri în căutarea rostului nostru. După două decenii, putem construi viitorul acasă. După două decenii, Moldova poate deveni o istorie de succes, un exemplu de urmat pentru alții. După două decenii, avem șansa să recâștigăm demnitatea de a fi europeni. După două decenii, soarta ne-a oferit unica, irepetabila șansă de a reveni acasă, în Europa. După două decenii, avem șansa de a deveni stăpâni în țara noastră, pe prezentul și viitorul nostru.

După două decenii, e timpul să muncim și să fim solidari. E timpul să ne maturizăm ca societate. E timpul ca politicienii noștri să-și stăpânească rânzele, să gândească și să acționeze ca niște oameni de stat. E timpul

să privim în jurul nostru și să înțelegem că fereastra de oportunitate pe care ne-a deschis-o Europa se va închide foarte curând, chiar mai repede decât își imaginează domnii Filat, Lupu și Ghimpu.

După două decenii de travaliu pe muchie de cuțit, Europa se întreabă dacă suntem ațți pentru a nu rata această șansă, dacă suntem capabili să valorificăm această oportunitate, dacă merităm să fim Europeni. Suntem noi în stare să spulberăm, odată și pentru totdeauna, aceste dubii? Suntem noi în stare să prindem trenul istoriei?

Din păcate, din nou, a căta oară, ajunși cu greu la o răscruce importantă în istoria noastră, suntem dezbinați, dezorientați și indeciși. Un glonte chior, țintit într-un porc sălbatic la o vânătoare domnească, a transformat speranțele noastre în iluzii, iar încrederea în dezamăgire. Glonte a lovit în noi toți, în viitorul nostru, curmând viața unui tânăr inocent, distrugând o familie, spulberând o poveste de succes, anihilând o alianță, răsturnând un guvern, paralizând o țară. Moldova este aruncată, iarăși, în vârtoarea instabilității și nesiguranței în ziua de mâine. Ce urmează, încotro ne îndreptăm? Din nou, veșnica existențială întrebare a moldovenilor.

2013 este hotărâtor pentru destinul de mai departe al Moldovei. Pe parcursul acestui an, urmează să convenim cu UE cel mai ambițios acord din istoria noastră – Acordul de Asociere, care va deschide Moldovei calea spre integrarea economică și asocierea politică cu UE. Moldova și UE vor forma un spațiu democratic, economic și politic comun. Moldova va obține acces nelimitat la piața UE de 500 milioane de consumatori și va consfinți o alianță strategică cu 28 de state membre ale UE. De asemenea, Acordul de Asociere va facilita liberalizarea regimului de vize cu UE, după exemplul statelor din Balcanii de Vest.

Însă, pentru ca toate acestea să devină realitate avem nevoie de stabilitate, solidaritate, rațiune și încredere în noi și în cei cărora le-am încredințat destinul nostru. Au politicienii noștri destulă înțelepciune, rațiune și clarviziune de a înțelege miza eventualei lor lașități?

Dacă nu, ce facem cu ei? Îi votăm din nou? Sau virăm iarăși la stânga, spre trecut?

Să sperăm că domnii Filat, Lupu și Ghimpu ne vor scuti de această ingrată și fatalistă dilemă. În caz contrar, va trebui să răspundem cu toții pentru un viitor ratat irecuperabil.

R.Moldova în Raportul de progres al UE pe Politica Europeană de Vecinătate – lider sau restanțier?

Comisia Europeană a făcut public miercuri, 20 martie, raportul de progres pe Politica Europeană de Vecinătate pentru anul 2012. Raportul se referă evoluțiile și relațiile Uniunii Europene cu cele șapte state din vecinătatea sudică, dar și cu cele cinci țări din vecinătatea estică, printre care și Republica Moldova.

Pe parcursul anului trecut, Republica Moldova era considerată un lider incontestabil în relațiile cu UE și era constant calificată drept "povestea de succes" a Parteneriatului Estic. După declanșarea crizei politice la începutul acestui an și debarcarea Guvernului Alianței pentru Integrare Europeană, calificativele laudative la adresa Chișinăului au dispărut din discursul oficialilor europeni. În schimb, și-au făcut locul încurajările pentru unitatea clasei politice în spiritul interesului național și consolidarea unei majorități care să continue parcursul european al Republicii Moldova.

Raportul de progres al Comisiei Europene vorbește despre anul 2012 ca fiind unul de succes în relația cu Republica Moldova. Au fost înregistrate progrese spectaculoase în negocierea Acordului de Asociere și a Acordului de Liber Schimb, reformele în mai multe domenii au avansat și s-a reușit îndeplinirea majorității angajamentelor prevăzute în Acordul de liberalizare a regimului de vize cu UE.

Restanțele pe care le-a subliniat Comisia Europeană țin de lupta împotriva corupției, reformarea justiției și a organelor de drept și de respectarea drepturilor omului.

În același timp, documentul constată că tensiunile politice de la începutul acestui an din cadrul coaliției de guvernare, tensiuni care au dus la căderea Guvernului, au pus sub semnul întrebării stabilitatea politică din țară.

Prezentând acest raport în cadrul unei conferințe de presă, șeful Delegației UE la Chișinău, Dirk Schuebel, a menționat că documentul vine și cu un șir de recomandări pentru Republica Moldova.

■ **Dink Schuebel:** Am vrea să vedem Moldova avansând viguros în reformarea justiției și a organelor de drept, inclusiv a Ministerului de Interne, intensificând lupta împotriva corupției, în special prin reformarea sistemului judiciar și a Procuraturii și asigurând deplina funcționalitate a Centrului Național Anticorupție. Autoritățile trebuie să îmbunătățească și să simplifice procedurile vamale pentru a facilita comerțul extern și a reduce riscul corupției. Procesul de privatizare trebuie continuat, trebuie consolidată transparența acționarilor din sectorul bancar și îmbunătățit atât mediul de afaceri, cât și tratamentul și procedurile de înregistrare a investitorilor străini, iar economia subterană – contracarată. Recomandăm Chișinăului să se alinieze la standardele europene în ceea ce privește subsidiile de stat și să-și reformeze sectorul energetic conform cerințelor Comunității Energetice Europene.

Autoritățile moldovene trebuie să asigure respectarea drepturilor omului și să pună în aplicare toate prevederile Legii Antidiscriminare, să asigure independența reală a Consiliului Coordonator al Audiovizualului, să inițieze reforma administrației publice prin descentralizarea la nivel local.

Invităm de asemenea autoritățile de la Chișinău să colaboreze proactiv cu partea transnistreană pentru a promova o viziune atractivă a unui viitor comun și a găsi parametrii de bază pentru reglementare.

■ **Lina Grău:** L-am întrebat pe Dirk Schuebel cum ar trebui să evolueze situația politică internă din Republica Moldova pentru ca anul 2013 să fie unul de succes în relația cu UE.

■ **Dirk Schuebel:** Ceea de ce are nevoie acum această țară este stabilitatea politică și în acest

context noi în Uniunea Europeană sperăm că va fi cât de curând identificată o majoritate stabilă în Parlament, noul Guvern va putea să-și înceapă activitatea și să continue reformele și cursul de apropiere de UE din ultimii trei ani și jumătate.

■ **Lina Grău:** În același timp, Dirk Schuebel a menționat că Acordul de Asociere care este acum în curs de finalizare nu va conține în preambul menționarea perspectivei europene pentru Republica Moldova, așa cum și-ar fi dorit autoritățile de la Chișinău.

■ **Dirk Schuebel:** Sigur că preambulul oricărui document indică direcția generală a relațiilor și nu este un secret faptul că partea moldovenească ar fi dorit să aibă perspectiva de țară membră specificată expres în preambul acestui Acord. Dar în acest moment este extrem de dificil de a convinge toate țările UE să ofere Republicii Moldova această perspectivă clară de stat membru. Dar eu sunt convins că se va găsi o foarte bună formulă de compromis care va lăsa ușa UE deschisă pentru Republica Moldova. Și acesta cred că este lucrul cel mai important în acest moment. Sfatul meu este ca procesul de reforme să avanseze și, la o etapă ulterioară, când aceste reforme vor fi deja realizate, o astfel de perspectivă va veni aproape automat.

Stefan Fule: La summitul de la Vilnius ar putea fi recunoscute aspirațiile europene ale unor state din Parteneriatul Estic

Prezentând la Bruxelles raportul pe Politica Europeană de Vecinătate, Comisarul european pentru extindere, Stefan Fule, a declarat că tranziția spre democrație și consolidarea acesteia în vecinătatea UE solicită timp, iar calea spre democrație nu a fost niciodată scurtă sau rapidă, însă angajamentul UE în a sprijini aceste procese rămâne neschimbat.

Vorbind despre vecinătatea estică, Stefan Fule s-a arătat mulțumit de cooperarea cu Georgia, Republica Moldova și într-o anumită măsură cu Armenia, subliniind în același timp că relațiile cu Ucraina au marcat un regres în 2012.

Stefan Fule a declarat că pentru vecinătatea estică va continua să fie aplicat principiul

”Mai multă asistență pentru mai multe reforme”, iar societatea civilă va fi susținută pentru a-și spori rolul de monitorizare a autorităților în parcursul reformelor.

Comisarul european a vorbit și despre necesitatea soluționării conflictelor înghețate în țările din vecinătatea estică, despre susținerea măsurilor de consolidare a încrederii și a contactelor de la om la om.

Vorbind despre perspectiva liberalizării regimului de vize pentru cetățenii moldoveni, Stefan Fule și-a exprimat speranța că soluționarea conflictului transnistrean va permite și cetățenilor din stânga Nistrului să se bucure de libera circulație în Europa.

”Sper, spre beneficiul oamenilor care locuiesc în Transnistria, că o soluție pentru reglementarea transnistreană va fi găsită cât de curând, pentru că, cu cât mai repede o astfel de soluție va fi găsită, cu atât mai curând TOȚI cetățenii din Republica Moldova vor beneficia de regimul liberalizat de vize cu UE”, a declarat Comisarul european.

În același timp, Stefan Fule a menționat că summitul de la Vilnius ar putea deveni unul istoric, pentru că pentru prima dată în cadrul acestuia ar putea fi recunoscute aspirațiile europene ale unora dintre țările membre ale Parteneriatului Estic.

Valeriu Ghilețchi: R.Moldova rămâne lider al Parteneriatului Estic

Așadar, raportul Comisiei Europene, deși vorbește despre succese, nu mai scoate Republica Moldova în evidență ca fiind lider incontestabil al Parteneriatului Estic. L-am întrebat pe unul dintre frunzașii Partidului Liberal Democrat, Valeriu Ghilețchi, secretarul Comisiei parlamentare pentru politică externă, ce înseamnă plasarea Republicii Moldova pe același palier cu Georgia și chiar cu Armenia.

■ **Valeriu Ghilețchi:** Eu cred că Republica Moldova rămâne un lider al Parteneriatului Estic, dar ultimele evoluții politice de la Chișinău au ridicat anumite semne de întrebare. În funcție de deznodământul acestei crize politice eu cred că accentele pot fi puse din nou acolo unde erau la început.

După mine, noi am putea privi partea plină a paharului. Aceste

semnale sunt mai degrabă o încurajare, un motiv în plus ca noi să depășim criza și să rămânem acel proiect de succes pentru Uniunea Europeană. Avem o mare responsabilitate, toți liderii politici ar trebui să conștientizeze lucrul acesta. Eu nici nu m-aș fi așteptat ca Uniunea Europeană să ne laude în situația în care suntem acum. Dar eu mă bucur că totuși au fost date aprecieri pozitive pentru rezultatele pe care le-am obținut. Ceea ce sugerez eu este că accentele care au fost plasate derivă din actuala situație politică, iar faptul că Republica Moldova nu mai este scoasă în evidență după mine se datorează acestei crize politice.

■ **Lina Grău:** Dumneavoastră reprezentați Republica Moldova în diferite foruri internaționale. Care sunt semnalele pe care le aveți de acolo? Care ar trebui să fie situația internă din Republica

Courtesy Photo

Moldova, în așa fel încât anul 2013 să fie unul de succes în politica externă și în relația cu Uniunea Europeană?

■ **Valeriu Ghilețchi:** M-am întors recent de la Paris, unde am fost la o ședință a Comisiei de monitorizare a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (APCE). Ș deși subiectul Republicii Moldova nu a fost pe ordinea de zi, președintele Comisiei a menționat că noi nu avem în Republica Moldova o criză instituțională, ci avem o criză politică.

Iar mesajele care au fost transmise au fost foarte clare. Depășirea acestei crize este extrem de importantă pentru partenerii noștri, ei ne îndeamnă să găsim soluții pe interior, să păstrăm majoritatea parlamentară și acest parcurs european. Mesajele de la toate partidele politice care sunt în Comisia de monitorizare au fost practic aceleași. Nu contează că e vorba de Partidul Popular European, din care face parte și Partidul Liberal Democrat din Moldova și de unde vin cele mai puternice semnale, sau de alte partide europene. Toți ne îndeamnă să identificăm soluția pe interior, să păstrăm majoritatea și să continuăm integrarea noastră europeană.

■ **Lina Grău:** Anul acesta erau programate două evenimente importante – ședința din vară a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, unde ar fi urmat să fie examinată ieșirea Moldovei de sub monitorizarea Consiliului Europei, care durează de la

momentul aderării, de vreo 17-18 ani. Al doilea eveniment important era summitul de la Vilnius. În condițiile în care situația din Moldova este așa cum este, ce credeți că se va întâmpla cu aceste două evenimente?

■ **Valeriu Ghilețchi:** Legat de monitorizare am vorbit cu domnul Piotr Wach, raportor din partea APCE. Raportorii au planificat o vizită în Republica Moldova pentru luna mai. Iar sesiunea APCE e în luna iunie. Și discuția a fost următoarea: dacă noi evităm alegerile parlamentare anticipate și depășim această criză, ei vor veni în luna mai. Dacă nu reușim să depășim această criză prin evitarea alegerilor parlamentare anticipate ei, probabil, își vor amâna vizita pentru că vor fi nevoiți să aștepte rezultatele alegerilor. Dar, dacă depășim, ei sunt gata să vină în luna mai, să pregătească raportul final pentru ședința APCE care va avea loc în luna iunie la Strasbourg.

Ce ține de celălalt eveniment, consider că ceea ce ne spune Ministerul Afacerilor Externe este realizabil și e posibil că la acest summit de la Vilnius, cu condiția că depășim această criză, să obținem totuși dacă nu toate rezultatele pe care ni le-am propus, dar oricum rezultate concrete, tangibile care ar demonstra că Republica Moldova este acea țară de succes a Parteneriatului Estic. Acest lucru ar fi și un semnal pentru alte țări din Parteneriatul Estic, dar și pentru populația Republicii Moldova și un indiciu al faptului că suntem pe calea cea bună.

■ **Lina Grău:** În cazul în care nu se reușește depășirea crizei – oricum trebuie să luăm în calcul și această variantă – Moldova încotro va merge?

■ **Valeriu Ghilețchi:** Totdeauna am privit lucrurile în mod realist și am folosit acea paradigmă biblică cu acei 40 de ani, chiar dacă nu vreau să fiu pesimist. După mine, scenariul nefast nu înseamnă renunțare la parcursul european, ci amânarea acestui parcurs. Eu cred că lupta politică va continua, vor fi în continuare întreprinse eforturi ca noi să depășim dificultățile pe care le avem. Dacă chiar va fi o eventuală campanie electorală, vom încerca în această campanie să convingem populația că e nevoie să menținem parcursul nostru pe calea integrării europene. Dacă nu reușim înseamnă că cel puțin pentru o perioadă va trebui să mai amânăm aceste lucruri.

Dar eu nu sunt fatalist în privința aceasta, eu totuși rămân optimist, eu cred că noi mergem pe o cale bună, mergem într-o direcție bună, dacă vom fi nevoiți puțin să amânăm aceste procese, înseamnă că și societatea va trebui să conștientizeze această întârziere. Pentru că până la urmă acest proiect european nu este doar unul al liderilor, este și un proiect al întregii societăți. În țările pe care le-am vizitat mi se spunea că este extrem de important să existe un consens național. Dacă vom reuși să creăm acest consens național, aceasta va deveni garanția succesului. Deci noi, ca politicieni, vom avea sarcina să convingem populația să susțină până la urmă această cauză.

De aceea, repet, eu nu aș vedea un scenariu apocaliptic, chiar dacă nu reușim să depășim această criză. Vor fi anumite amânări în timp, dar totuși ne îndreptăm acolo unde ne este locul.

Într-o recentă discuție cu președintele Parlamentului, mareșalul Senatului polonez a spus: „Voi trebuie să depuneți toate eforturile. Chiar dacă voi doar parafați aceste acorduri, asta va însemna că ați trecut de partea cealaltă a baricadei”. Așadar, pentru noi este important să cucerim această înălțime, iar cucerind-o ne asigurăm victorii pe viitor.

Ana Guțu: Partidele democratice trebuie să se consolideze pentru a reface coaliția și a continua parcursul european

Deputata liberală Ana Guțu, membră a Comisiei parlamentare pentru politică externă, rămâne optimistă în ceea ce privește viitorul european al Republicii Moldova.

■ **Ana Guțu:** Eu cred că Republica Moldova trebuie să-și păstreze optimismul în ceea ce privește integrarea europeană. E adevărat că o democrație emergentă așa cum este în Republica Moldova poate nu a reușit până acum să-și pună la punct principiile și valorile, ca să revenim la acești termeni atât de des utilizați. Și se mai întâmplă și unele erate din cauza imaturității politice și a ambițiilor exagerate ale unor liderii politici. Și să nu uităm că sistemul partidelor politice din Republica Moldova este foarte carent. Tot de noi ține să contribuim la modificarea și îmbunătățirea acestui sistem. De aceea impasul politic, această criză care a fost declanșată după 23 decembrie 2012 și care probabil va intra în manualele școlare a fost una benefică. În sensul că instituțiile statului s-au pomenit în fața necesității de a-și revedea funcționalitatea și de a-și racorda strategiile, tacticile și planurile de acțiune la ceea ce se numește o democrație matură.

Pe de altă parte, în paralel cu necesitatea schimbării în care s-a angajat Alianța pentru Integrarea Europeană, scoaterea la iveală a corupției, a influențelor care există în sistemul judiciar a fost imposibilă de o manieră consecutivă. Adică am mers simultan și pe integrarea europeană, și paralel au ieșit la iveală mai multe disfuncționalități ale democrației tinere din Republica Moldova. Nu trebuie să descurajăm nici cetățenii Republicii Moldova și nici politicienii nu trebuie să aibă un discurs politic descurajant în acest sens. Pentru că nu trebuie să uităm că pe parcursul a trei ani de zile s-a efectuat o muncă imensă. O misiune de evaluare a parcursului nostru european a fost recent delocalizată la noi din partea Comisiei Europene. Am vorbit cu acești oficiali și experți europeni care au rămas mulțumiți de volumul muncii depus pe de o parte de politicieni – pe linia diplomației parlamentare sau guvernamentale, iar pe de altă parte de aparatul funcționăresc. Fiindcă volumul de muncă depus pentru elaborarea

noilor proiecte de legi, pentru racordarea lor la Acquis-ul comunitar într-adevăr a fost unul imens.

Este adevărat că impactul material nu a fost pe măsură, adică cetățeanul nu a simțit în propriul său buzunar rezultatul acestor schimbări, dar rezultatele vor surveni ceva mai târziu. Acesta este astăzi marele regret al alegătorului.

Ar fi foarte bine dacă am putea să evităm alegerile anticipate care nu vor aduce nimic nou, pentru că structura viitorului Parlament va fi aproximativ aceeași, cu unele mici pierderi sau câștiguri din partea anumitor partide parlamentare. Dar tot aceste partide parlamentare se vor regăsi și în noul Parlament. Acum este cazul ca partidele antrenate în procesul de negocieri să pună în prim-plan interesul național.

Acest interes național, din punctul meu de vedere, este integrarea în Uniunea Europeană, și nu apropierea de Uniunea Europeană. Este cazul să ne modelăm și acest discurs: Noi nu ne dorim să fim mai aproape de Europa – noi suntem deja aproape de Europa, noi suntem în Europa din punct de vedere geopolitic. Dar noi ne dorim integrarea europeană.

Eu de firea mea sunt optimistă și cred că fiecare deputat și toți deputații din Alianța pentru Integrarea Europeană, dar și miniștrii în exercițiu care sunt în această Alianță, după atâtea zile de muncă și după atâtea eforturi consumate, încă mai sunt gata să mergem înainte, ca o echipă care și-a asumat acest angajament și acest deziderat de integrare europeană, cu trecerea peste aceste aspirități de ambiții politice și mofturi.

■ **Lina Grău:** Faptul că nu mai suntem scoși în față ca o poveste de succes a Parteneriatul Estic, ca exemplu pentru celelalte țări, ci suntem aliniați la ceilalți membri ai Parteneriatului Estic, înseamnă aceasta o încetinire a parcursului nostru european?

■ **Ana Guțu:** Nu ar trebui să privim acest fapt drept o încetinire a parcursului nostru european, ci trebuie să-l privim drept o capacitate de progres a celorlalte state care fac parte din Parteneriatul Estic. Deopotrivă și Georgia, și Armenia, și Ucraina își doresc acest parcurs european. Adică pentru a păstra acest statut de *niña bonita*, cum spunea un coleg din Olanda, adică de "fetișcana frumoasă" din Parteneriatul Estic, de istorie de succes, e nevoie să nu disperăm și să perseverăm. Să lăsăm de o parte mofturile și să muncim, pentru că numai prin muncă putem ajunge

acolo unde ne-am propus – adică în Uniunea Europeană.

■ **Lina Grău:** Anterior se anunța că săptămâna trecută la Bruxelles ar fi trebuit să se încheie negocierile pe marginea Acordului de Asociere și a Acordului de Liber Schimb. Acest lucru se pare că nu s-a întâmplat, mai sunt niște nuanțe de pus la punct destul de importante. E nevoie să depunem acum efort pentru finalizarea acestor documente, sau e mai bine să mai stăm și să le răsofim mai la calm?

■ **Ana Guțu:** E nevoie să se avanseze. Din câte știu eu, chestiunea a ținut în speță de încheierea Acordului de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător, fiindcă este vorba de pătrunderea pe piața Republicii Moldova a mărfurilor produse în Uniunea Europeană și care va fi situația în acest context cu producătorii autohtoni, care sunt acum isterizați și speriați că își vor pierde businessul.

Din punctul meu de vedere, acest Acord este în favoarea cetățeanului Republicii Moldova, pentru că vom beneficia de un standard al calității, ceea ce nu tot timpul este valabil pentru produsele fabricate în Republica Moldova. Este vorba de termenele care vor fi prelungite pentru pătrunderea pe piața noastră a anumitor produse, mai ales a celor agricole, pentru că le avem pe ale noastre. Deocamdată, la implementarea unor capitole se vorbește despre un termen de până la zece ani pentru intrarea definitivă în vigoare.

Din câte știu, până în prezent au fost și lăudați experții din echipele noastre de negociatori de către colegii europeni, fiindcă, vă imaginați, în doar un an de zile s-a avansat practic

până la finalul negocierilor pe Acordul de Liber Schimb. Au fost termene foarte și foarte strânse și s-a făcut o muncă imensă.

■ **Lina Grău:** În opinia Dvs. este sau nu o problemă faptul că în preambulul Acordului de Asociere nu va fi prevăzută clauza solicitată de Moldova de oferire a unor perspective clare europene într-un viitor previzibil, poate de 10-15 ani?

■ **Ana Guțu:** Nu este vorba de un termen concret de referință, este vorba de articolul 49 din Tratatul de la Lisabona care vorbește despre posibilitatea extinderii UE. Și, din câte știu eu, echipa de negociatori din partea Comisiei Europene nu are mandatul pentru includerea acestei referințe la articolul 49. Iar pentru a modifica mandatul echipei de negociatori din partea Comisiei Europene este nevoie de un consens pe interiorul Parlamentului European. Grupul parlamentar al Liberalilor și Democraților ne susține, Grupul Socialiștilor ne susține. Rămâne de văzut ce va face cel mai mare grup parlamentar european care este Partidul Popular European.

Prin urmare aici ar trebui să fie concentrate eforturile de exemplu ale PLDM-ului, care face parte din PPE și ar trebui să-și convingă colegii să voteze pentru modificarea acestui mandat de negociere pentru Comisia Europeană. Eu totuși îmi exprim speranța că va fi inclusă în preambulul Acordului această referință la articolul 49, fiindcă nu este vorba de oferirea unor perspective de aderare cu indicarea unui termen concret – de exemplu de 10-15 ani. E suficient să fie făcută referința la articolul 49 pentru ca să fim siguri că vom avea pe viitor această porțiță deschisă spre aderarea la UE în calitate de stat titular.

Marian Lupu: În aspectele ce țin de integrarea europeană trebuie să fim realiști și nu romantici

■ **Marian Lupu:** Tot ce ține de problematica integrării europene a Republicii Moldova nu trebuie nici privit, nici tratat din punct de vedere romantic, idealist. Trebuie să fim foarte realiști și să fim cu picioarele pe pământ, să înțelegem care e situația la zi, care sunt sarcinile și care sunt perspectivele de rezolvare a acestor probleme.

Dacă este să privim foarte realist această situație, constatăm că la nivel general acest raport are un caracter pozitiv, concomitent indică acele domenii și un șir de acțiuni care trebuie să fie

întreprinse pentru asigurarea parcursului nostru european.

Eu mă ocup de procesul de integrare europeană începând cu anul 1998, din momentul în care a intrat în vigoare Acordul de Parteneriat și Cooperare. Atunci, Ministerul Economiei era instituția care era abilitată cu funcția de coordonare a implementării acestui Acord. Acum noi asistăm la o primă etapă, poate una mai romantică, atunci când diplomația vine să aducă la cunoștința partenerilor europeni doar lucrurile bune, pozitive. Și la o primă etapă autoritățile europene ascultă cuvintele și frazele spuse. După care cu timpul, an de an, se implică deja misiunile de monitorizare de la Bruxelles, care încep să vadă nu doar cele spuse, ci și realitățile, care cel puțin pe alocuri sunt altele decât declarațiile făcute.

Deci, este un proces firesc, un proces de muncă pe care nu trebuie să-l ignorăm. Noi trebuie să ne căutăm de muncă, să ne facem tema pe acasă, să înțelegem că integrarea europeană nu înseamnă doar vorbe frumoase, pentru că vorbele țin ca efect, însă nu mult. Cele mai durabile efecte sunt aduse de acțiuni concrete, care sunt și cele mai convingătoare pentru ca Republica Moldova să fie acceptată ulterior ca țară candidat și, la momentul potrivit, stat care va adera la UE.

Pentru mine negocierea și semnarea acestui Acord nu este materie de competiție – cine îl semnează primul, cine îl semnează al doilea... Aceasta este o abordare copilărească. Pentru țară contează un Acord calitativ, care vine să-i ofere o perspectivă clară pe plan politic, iar pe plan economic și comercial – condiții avantajoase pentru dezvoltarea noastră economică. Iar ce face Armenia, Ucraina, alte țări chiar trebuie să ne intereseze mai puțin. Haideti să atragem atenția la propria noastră soartă, ce facem noi pentru Republica Moldova.

Grigore Petrenco: Comuniștii s-au convins că Politica Europeană de Vecinătate este un mare eșec

Deputatul comunist Grigore Petrenco, membru al Comisiei parlamentare pentru politică externă, spune că raportul Comisiei Europene pe Politică de Vecinătate este extrem de critic în raport cu guvernarea, dar nici așa nu reflectă amploarea problemelor din Republica Moldova.

Grigore Petrenco: Sincer, eu nu am văzut laude la adresa guvernării în acest raport de progres. Eu sunt de acord cu cei care afirmă că acesta e mai degrabă un raport de regres. A fost dur criticată actuala guvernare de la Chișinău pentru mai multe lucruri, inclusiv pentru corupție, pentru lipsa reformelor la Centrul Național Anticorupție, în justiție. Au fost criticiți și în privința NIT-ului, și în privința simbolicii comuniste. De aceea eu cred că acest raport este un semnal pentru actuala guvernare și un răspuns la întrebarea de ce anul curent nu va fi semnat acest Acord de Asocieri și de ce sunt semne mari de întrebare privind chiar și parafarea documentului la summitul de la Vilnius.

Sincer, eu nici nu aș exagera importanța unor asemenea rapoarte. Toată Politică de Vecinătate a Uniunii Europene este un mare eșec. Este de ajuns domnul Fule să citească încă o dată declarația primului ministru Filat din 13 februarie, când acesta a denunțat Acordul de constituire a Alianței pentru Integrare Europeană, ca să înțeleagă ce fel de țară de succes și "poveste de succes" este Republica Moldova. Noi cu același succes putem să scriem rapoarte de progres sau de regres în privința UE și să le dăm sfaturi și indicații – de pildă, UE ar fi bine să adere la Convenția europeană pentru drepturile omului, ceea ce nu a făcut până acum. Dar noi nu dăm asemenea sfaturi, deoarece suntem modești.

Având în vedere sprijinul maxim politic, și nu numai politic, acordat de UE Republicii Moldova și actualei guvernări, sigur că acest raport probabil ar fi arătat altfel dacă nu era acest scandal și această distrugere a majorității parlamentare de însăși majoritatea parlamentară. Dar în aceste condiții, când ei singuri se numesc bandiți, corupți, contrabandiști, tâlhari, oligarhi, păpușari și așa mai departe, sigur cu UE nu poate să nu observe aceste lucruri.

Eu nu sunt satisfăcut de acest raport. După părerea mea, acesta nu reflectă pe deplin situația reală din Republica Moldova. Situația reală este mult mai complicată, mult mai dificilă și sunt mult mai multe probleme decât cele care sunt menționate în acest raport.

Lina Grău: În opinia Partidului Comuniștilor, din punct de vedere politic, unde este locul Republicii Moldova – în Uniunea Europeană sau în Uniunea Eurasiatică?

Grigore Petrenco: Noi nu renunțăm la cursul de integrare europeană, deoarece Republica Moldova în primul rând este membru al Consiliului Europei. Avem niște obligațiuni față de Consiliul Europei, nimeni nu are de gând să părăsească Consiliul Europei, toate standardele

europene, valorile europene democratice sunt definite de Consiliul Europei, nu de Uniunea Europeană. Deci, în acest sens, noi nu avem absolut nimic împotriva cursului de integrare europeană.

Lina Grău: Dar și Rusia, și Ucraina fac parte din Consiliul Europei...

Grigore Petrenco: Da, Consiliul Europei este o instituție politică mult mai largă europeană, care stabilește normele democratice și valorile europene. În opinia Partidului Comuniștilor, Republica Moldova trebuie să fie în politica externă deschisă tuturor - și spre Vest, și spre Est. Unul dintre principiile de bază ale politicii externe menționate în programul PCRM este principiul deschiderii integraționiste atât cu partenerii noștri din Vest, cât și cu cei din Est.

Actualmente nimeni nu poate spune ce va fi cu Uniunea Europeană în 3,5 sau 10 ani. Toți oficialii europeni deja declară că Republica Moldova la sigur nu are perspectivă europeană într-un viitor previzibil. Și noi nu putem să rămânem izolați de alte proiecte integraționiste. Există alte proiecte care astăzi se dezvoltă, în Est, unde Republica Moldova, cetățenii ei și agenții economici pot avea beneficii dacă țara va participa la aceste proiecte. Aderarea noastră la Uniunea Vamală Eurasiatică va aduce beneficii economice și absolut nu contravine faptului că facem parte din Consiliul Europei. Nimeni nu interzice membrilor Consiliului Europei să participe în diferite proiecte integraționiste economice.

Și cred că trebuie să fim realiști și pragmatici. Dacă Uniunea Europeană a închis ușa, trebuie să căutăm alte soluții pentru Republica Moldova și să nu fim hrăniți cu promisiuni din partea oficialilor din Comisia Europeană. În primul rând trebuie să ne gândim la realitatea de azi, la interesele cetățenilor și la condițiile lor de viață.